

HØJESTERETS DOM

afsagt fredag den 2. oktober 2026

Sag BS-59343/2025-HJR
(2. afdeling)

A
(advokat Allan Nejbjerg, beskikket)

mod

Region B
(advokat Aleksander Lind)

I tidligere instanser er afsagt dom af Retten i Esbjerg den 30. april 2025 (BS-4459/2025-ESB) og af Vestre Landsrets 10. afdeling den 22. oktober 2025 (BS-26627/2025-VLR).

I pådømmelsen har deltaget fem dommere: Hanne Schmidt, Jan Schans Christensen, Jens Kruse Mikkelsen, Jørgen Steen Sørensen og Anne Buhl Bjelke.

Sagen er behandlet skriftligt, jf. retsplejelovens § 387.

Påstande

Appellanten, A, har nedlagt påstand om, at indstævnte, Region B, skal betale 5.000 kr.

Region B har påstået stadfæstelse, subsidiært betaling af et mindre beløb.

Anbringender

A har anført navnlig, at parterne er enige om, at tilbageholdelsen af hende var ulovlig som følge af en kompetencefejl. Spørgsmålet, som Højesteret skal tage stilling til, er, om der skal udmåles en godtgørelse i sagen.

Det kan lægges til grund, at hun blev tvangsmæssigt tilbageholdt mod sin vilje, og at den undersøgende læge ikke fulgte psykiatrilovens regler om tvangstilbageholdelse, idet han ikke indhentede overlægens godkendelse, jf. psykiatrilovens § 10.

Højesteret bør i sin vurdering medtage, at Det Psykiatriske Patientklagenævn afviste at behandle sagen, og at regionen allerede i forbindelse med skriftvekslingen i byretten erkendte, at tilbageholdelsen var ulovlig.

Ud fra journaludskriften kan det lægges til grund, at lægen burde være vidende om, at tilbageholdelsen ikke var frivillig.

Journalføringen var mangelfuld og ukorrekt i forhold til de tidligere observationer, som lægen foretog den 14. februar 2024, og særligt den 16. februar 2024. Det tyder på, at man forsøgte at dække over tvangstilbageholdelsen, idet man efterfølgende tilføjede i journalen, at det var sket "frivilligt". Dette er en skærpende omstændighed.

Højesteret bør under inddragelse af det efterfølgende forløb foretage en helhedsvurdering af, om der skal fastsættes en godtgørelse, idet hun ikke har fået tilstrækkelig oprejsning for krænkelsen af Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 5, stk. 1, litra e, ved Region Bs anerkendelse af, at frihedsberøvelsen var ulovlig. Der er ikke givet en forklaring på journalføringen.

Der er et antal afgjorte sager ved landsretterne, hvor samme anbringender har været gjort gældende, og som har fået samme resultat som den foreliggende sag. Højesteret bør i sin vurdering af sagen derfor medtage, at denne sag har betydning for andre lignende sager.

Region B har anført navnlig, at A har fået tilstrækkelig oprejsning for krænkelsen af Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 5, stk. 1, litra e, ved regionens anerkendelse af, at frihedsberøvelsen var ulovlig. Der er derfor ikke grundlag for at tilkende hende en godtgørelse.

Parterne er enige om, at de materielle betingelser i psykiatrilovens § 5 for at foretage tvangstilbageholdelsen var opfyldt, idet A var sindssyg og frembød en nærliggende og væsentlig fare for sig selv.

Det forhold, at de formelle kompetenceregler for tvangstilbageholdelsen ikke blev overholdt den 14. februar 2024 i perioden fra kl. ca. 13.00 til kl. 16.25, idet det behandelende personale ikke involverede overlægen i beslutningen, jf. psykiatrilovens § 10, stk. 1, ligesom overlægen ikke efterfølgende snarest tog stilling

til beslutningen, jf. psykiatrilovens § 4 a, kan alene karakteriseres som en beskedent ansvarspådragende fejl. Krænkelsen af de formelle kompetenceregler har ikke medført en sådan påvirkning af As "moral well-being", at der er behov for yderligere oprejsning i form af en godtgørelse.

Det er i den forbindelse centralt, at A den 14. februar 2024 var en velkendt patient i psykiatrien og havde en historik for til tider alvorlig selvdestruktiv adfærd, at hun lod sig indlægge frivilligt på psykiatrisk afdeling den 12. februar 2024, at hun på tidspunktet for den ulovlige frihedsberøvelse var sindssyg, og at det var påkrævet, at det behandlende personale reagerede straks for at afværge den nærliggende fare, som hun frembød for sig selv. Tvangstilbageholdelsen blev gennemført, uden at A ydede modstand. Tvangstilbageholdelsen blev desuden vurderet og godkendt af en læge, og den del af tvangstilbageholdelsen, som ikke var godkendt af en overlæge, varede alene i 3 timer og 25 minutter. Den lovlige tvangstilbageholdelse blev opretholdt helt frem til den 15. februar 2024 kl. 10.00, og hun var herefter frivilligt indlagt indtil den 21. februar 2024.

I sådan et tilfælde følger det af Menneskerettighedsdomstolens praksis, at konstatering af en krænkelse ofte vil være tilstrækkelig compensation.

Det forhold, at Det Psykiatriske Patientklagenævn afviste at behandle As klage, skal ikke tillægges betydning.

As synspunkt om mangelfuld journalføring er forkert og irrelevant for afgørelsen af sagens tvist.

Højesterets begrundelse og resultat

Sagens baggrund og problemstilling

A blev frivilligt indlagt på Psykiatrisk Afdeling i ... den 13. februar 2024. Den 14. februar 2024 blev hun dårligere og ønskede at forlade afdelingen. Hun gav udtryk for, at hun ønskede at begå selvskade hjemme. Hun blev tilset af en læge og overflyttet til skærmet afdeling uden modstand, men uden at give informeret samtykke. Samme eftermiddag den 14. februar 2024 blev A tilset af en anden læge, og hun blev herefter tvangstilbageholdt på afdelingen med godkendelse af overlægen. Hun var samlet set tvangstilbageholdt på afdelingen fra den 14. februar 2024 kl. ca. 13.00 frem til den 15. februar 2024 kl. 10.00.

Parterne er enige om, at de formelle kompetenceregler for tvangstilbageholdelsen på afdelingen den 14. februar 2024 i perioden fra kl. ca. 13.00 til kl. 16.25

ikke blev overholdt, idet det ikke var overlægen, der traf beslutningen, jf. psykiatrilovens § 10, stk. 1. Tilbageholdelsen uden overlægens beslutning varede således i ca. 3 ½ time.

Parterne er også enige om, at de materielle betingelser i psykiatrilovens § 5, stk. 1, nr. 2, for at foretage tvangstilbageholdelsen var opfyldt, og at hun derfor også ville være blevet tvangstilbageholdt, hvis kompetencereglerne i psykiatriloven var blevet overholdt.

Region B har for Højesteret anerkendt, at da tvangstilbageholdelsen som følge af tilsidesættelsen af de formelle kompetenceregler ikke var lovlig, foreligger der en krænkelse af Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 5, stk. 1, litra e.

Spørgsmålet er herefter, om A har krav på godtgørelse i anledning af den ulovlige tvangstilbageholdelse den 14. februar 2024 fra kl. ca. 13.00 til kl. 16.25.

Generelt om godtgørelse for krænkelse af Menneskerettighedskonventionens artikel 5
Efter erstatningsansvarslovens § 26, stk. 1, tilkendes en person godtgørelse for tort, hvis denne har været udsat for en retsstridig krænkelse af sin frihed, fred, ære eller person. Der tilkendes efter samme principper godtgørelse, hvis vedkommende bedømt efter artikel 41 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention er berettiget til godtgørelse, jf. bl.a. Højesterets dom af 21. juni 2017 (UfR 2017.2929) og Højesterets dom af 31. maj 2022 (UfR 2022.3378).

Som det fremgår af UfR 2017.2929 H, er det ikke enhver krænkelse af Menneskerettighedskonventionen, der medfører krav på godtgørelse. Det følger således af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols dom af 18. september 2009 i sag 16064/90 (Varnava og andre mod Tyrkiet), præmis 224, at der må sondres mellem de tilfælde, hvor en krænkelse har medført bl.a. "evident trauma, whether physical or psychological, pain and suffering, distress, anxiety, frustration, feelings of injustice or humiliation, prolonged uncertainty, disruption to life", og de tilfælde, hvor en anerkendelse af den krænkelse, som er overgået klageren, er "a powerful form of redress in itself". Det fremgår af samme præmis, at i mange tilfælde, hvor en lov, procedure eller praksis ikke lever op til konventionen, er en konstatering heraf tilstrækkelig til at rette op på forholdet, mens krænkelsen i andre tilfælde har haft en sådan påvirkning af klagerens "moral well-being", at der er behov for yderligere oprejsning, herunder i form af en godtgørelse. Det fremgår endvidere, at Menneskerettighedsdomstolens "guiding principle is equity, which above all involves flexibility and an objective consideration of what is just, fair and reasonable in all the circumstances of the case, including not only the position of the applicant but the overall context in which the breach occurred".

Højesteret bemærker, at det ikke af Menneskerettighedsdomstolens praksis efter artikel 41, jf. artikel 5, entydigt kan udledes, under hvilke omstændigheder der er krav på godtgørelse for tilsidesættelse af processuelle regler i forbindelse med frihedsberøvelse. I sådanne sager kan konstatering af krænkelsen efter omstændighederne i sig selv være tilstrækkelig oprejsning, jf. bl.a. Menneskerettighedsdomstolens dom af 5. oktober 2004 i sag 45508/99 (H.L. mod Storbritannien), præmis 148-149. Der er imidlertid også praksis for, at tilsidesættelse af processuelle regler kan give grundlag for tilkendelse af godtgørelse med henvisning til den frustration og ængstelse, som tilsidesættelsen medførte, jf. Menneskerettighedsdomstolens dom af 26. maj 2011 i sag 39822/07 (Tupa mod Tjekkiet), præmis 66-67.

Højesteret finder herefter, at afgørelsen af, om der skal tilkendes godtgørelse for tilsidesættelse af processuelle regler i forbindelse med frihedsberøvelse efter psykiatriloven, må bero på en samlet vurdering af de konkrete omstændigheder ud fra de principper, som kan udledes af Menneskerettighedsdomstolens praksis, herunder navnlig sag 16064/90 (Varnava og andre mod Tyrkiet), præmis 224. Der må i den forbindelse bl.a. lægges vægt på, om den processuelle regel har til formål at sikre, at betingelserne for frihedsberøvelse er opfyldt (garantiforskrift), og på den ulovlige frihedsberøvelses varighed og intensitet.

Den konkrete sag

Region B har anerkendt, at tvangstilbageholdelsen på Psykiatrisk Afdeling i ... den 14. februar 2024 fra kl. ca. 13.00 til kl. 16.25 var ulovlig, og at tvangstilbageholdelsen dermed indebar en krænkelse af Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 5, stk. 1, litra e.

Sagen angår som anført, om A har krav på godtgørelse herfor. Højesteret bemærker i den forbindelse, at kompetencereglen i psykiatrilovens § 10, stk. 1, hvorefter det er overlægen, der skal træffe beslutning om tvangstilbageholdelse, må anses for en garantiforskrift.

Højesteret tiltræder, at det kan lægges til grund, at A også ville være blevet tvangstilbageholdt i den nævnte periode, hvis kompetencereglen i psykiatriloven var blevet overholdt.

Den ulovlige tvangstilbageholdelse varede ca. 3 ½ time og skete uden fysisk magtanvendelse, og der var efter de foreliggende oplysninger tale om en enkeltstående tilsidesættelse af kompetencereglen. I hvert fald under disse omstændigheder finder Højesteret, at A har fået tilstrækkelig oprejsning ved Region Bs anerkendelse af krænkelsen.

Konklusion

Højesteret stadfæster landsrettens dom.

THI KENDES FOR RET:

Landsrettens dom stadfæstes.

Ingen af parterne skal betale sagsomkostninger for Højesteret til den anden part eller til statskassen.